

Téma: Kým podle vás jste? Identita

Blok 2: Jak se identity utvářejí a zachovávají?

Co z nás dělá osoby, kterými jsme? Z velké části je to naše minulost, nebo přesněji řečeno to, co si z ní pamatujeme. Naše vzpomínky jsou při tvorbě našich identit klíčovou přísadou. Je pravda, že si nepamatujeme všechno, a často si ani nechceme všechno pamatovat! Následující aktivity pomohou studentům uvědomit si, že uchovávání vzpomínek je aktivní a nepřetržitý proces a že paměť je ze své podstaty subjektivní a selektivní. Tento blok začíná s identitou jednotlivce a posléze se zaměřuje na výzvy spojené s kolektivní pamětí a identitou nahlíženou prizmatem historie.

Upozornění: Tato kapitola obsahuje odkazy na specifické internetové stránky, např. YouTube. Obsah těchto externích internetových stránek se mění, a je tedy zapotřebí kontrolovat, zda je pro studenty stále vhodný.

Výukový cíl tohoto bloku

Studenti:

- porozumí tomu, proč je paměť klíčová pro utváření a zachovávání vědomí identity;
- posoudí význam toho, jak lidé prezentují a uchovávají, nebo naopak popírají, či dokonce ničí minulost;
- uvědomí si, jak je minulost prostřednictvím různých hmatatelných i nehmatatelných faktorů přítomna v současnosti a ovlivňuje ji.

Poskytnuté materiály

- Materiál č. 5 Fotografie památníků připomínajících obchod s otroky
- Materiál č. 6 Vyjádření politiků během pietních aktů v upomínku 1. světové války
- Materiál č. 7 Videá zachycující ničení kulturního dědictví
- Materiál č. 8 Svědectví pamětníků genocidy

Výuková aktivita č. 1: Vytvoření tabulky vzpomínek (max. 20 minut)

Tato aktivita pomůže studentům, aby s využitím osobních předmětů přetvořili příliš abstraktní pojem vzpomínky v něco skutečného a hmatatelného. Poté mohou diskutovat o tom, které vzpomínky si zvolili. Požádejte studenty, aby si vybrali jeden konkrétní předmět, místo nebo okamžik související s osobní vzpomínkou, která je pro ně dnes důležitá. Vyzvěte je, aby daný předmět či vyobrazení/fotografii spojené se vzpomínkou, kterou si zvolili, přinesli do třídy.

Rozdejte studentům samolepicí lístky tří různých barev, na které napíšou odpovědi na následující otázky:

- Je tato vzpomínka jenom moje? Nebo si tuto událost pamatují i jiní lidé? Kteří?
- Je tento předmět spojen se šťastnou, nebo se smutnou vzpomínkou?
- Nevadí mi říci ostatním příběh, který je s tímto předmětem spojen, nebo si jej radši chci nechat pro sebe?

Napište níže uvedené pojmy na samostatné velké listy papíru a umístěte je na stůl ve třídě:

Pojem A: osobní/kolektivní

Pojem B: pozitivní/negativní

Pojem C: veřejná/soukromá

Nyní studenty požádejte, aby svůj obrázek či předmět a příslušné odpovědi umístili na ten list papíru, na němž je uveden pojem, který jej nejlépe vystihuje. Vyzvěte je, aby mezi svými obrázky či předměty a barevnými lístky nakreslili čáry a tak znázornili případné souvislosti mezi jednotlivými druhy vzpomínek. Když se do této práce pustí, požádejte je, aby mluvili o tom, jak mohly dané vzpomínky přispět k tomu, jakými osobnostmi jsou dnes, a jakým způsobem je ovlivnily.

Skupinová aktivita č. 1: Vepsání vzpomínky do krajiny (max. 20 minut)

Vzpomínky (dobré i špatné) často nabývají skutečných či hmatatelných rozměrů skrze veřejné památníky, které napomáhají zachytit smysl událostí a mají důležitý symbolický význam.

Rozdějte studentům materiál č. 5. Požádejte je, aby diskutovali o fotografiích památníků připomínajících obchod s otroky a odpověděli na následující otázky (tyto otázky jsou rovněž v uvedeném materiálu):

- Co se podle vašeho názoru snaží architekt či umělec tímto památníkem vyjádřit po vizuální i emocionální stránce?
- Domníváte se, že se mu to podařilo?
- Který památník podle vašeho názoru nejlépe tlumočí své poselství a proč?

Rozdělte studenty do skupinek a požádejte je, aby vytvořili svůj vlastní památník obchodu s otroky. Které důležité prvky z historie otroctví by použili? Kam by svůj památník umístili a proč?

V rámci této aktivity můžete svým studentům také položit otázku, jaké druhy vzpomínek by vepsali do krajiny ve svém okolí či jaké památníky by tam umístili. Než o tom začnou přemýšlet, podívejte se se svou třídou na video „Memory Walk“ (Procházka pamětí), které vytvořili mladí lidé v rámci iniciativy Domu Anny Frankové v Amsterdamu. Prodiskutujte otázky, které toto video nastiňuje.

<https://www.youtube.com/watch?v=xTGtviX4Ces>

Zdroj: Kanál YouTube [Memory Walk | Anne Frank House](#) © Anna Frank House

Rozdělte své studenty do skupin a požádejte je, aby připravili scénář pro jednu „procházku pamětí“, která se bude zabývat památníkem, jenž dobře znají, nejlépe v jejich blízkém okolí. Památník či památníky, s nimiž mají pracovat, můžete také určit sami. Ujistěte se, že se zaměří na nejdůležitější kritéria – např. který památník si zvolit, jaké klást otázky, komu tyto otázky klást, která místa natočit atd.

DŮM EVROPSKÝCH DĚJIN

Výuková aktivita č. 2: Utváření a zachování identit: úloha muzeí a školních učebnic (max. 20 minut)

Zdroj: Wikipedia

Národy a společnosti používají minulost k vytvoření kolektivní paměti, či dokonce společné identity, která spojuje všechny občany. V posledních zhruba dvou stech letech se jako „nástroje“ či stavební kameny k budování národních kolektivních identit používaly dvě věci, jež jsou pro nás dnes zcela běžné – historická muzea a školní učebnice.

Navštívili jste se svou třídou historické muzeum? Nebo se na návštěvu nějakého muzea právě chystáte? Možná byli vaši studenti v muzeu mimo vyučování se svou rodinou. Požádejte je, aby se zamysleli nad tím, jak byla muzea v minulosti i současnosti využívána jako místa, kde se vytváří národní identita. Shlédněte se studenty na následující video a pak s nimi prodiskutujte, jak došlo k tomu, že muzea začala být vnímána jako místa, kde je možné vytvářet a propagovat určitou identitu.

<http://ed.ted.com/lessons/why-do-we-have-museums-i-v-maranto>

Zdroj: [TEDEd](#)

Zamyslete se nad těmito body:

- muzea jako místa, která nám vyprávějí o minulosti
- muzea jako místa, kde jsou uchovávány a vystavovány dávné artefakty národů
- muzea jako místa vědění
- muzea jako místa ke vzdělávání všech generací

Vyprávějí národní (historická) muzea skutečně příběh všech? Zastupují skutečně celou společnost?

DŮM EVROPSKÝCH DĚJIN

Koho zahrnují? A koho případně opomíjejí?

Školní učebnice byly a stále jsou důležitými nástroji, jimiž státy vytvářejí své „kolektivní identity“. Zvláště školní učebnice dějepisu jsou důležitými nástroji při utváření národních a regionálních identit, neboť vypráví příběhy o národních hrdinech, velkých bitvách či zápasech obyvatelstva. Požádejte studenty, aby se podívali na své učebnice a položili si tuto otázku – jak je na jejich stránkách definována naše kolektivní identita a jakým způsobem se o ní hovoří? O kom je? Kdo je vynechán? Jsou ve vaší zemi lidé a skupiny, kteří se do učebnic nedostali? Dejte studentům za úkol, aby vytvořili uměleckou koláž příběhů a lidí ze svých školních učebnic, která znázorní, jak na některé postavy národ vzpomíná, jak tyto postavy oslavuje, zatímco často zapomíná na jiné.

Skupinová aktivita č. 2: Politika paměti (max. 10 minut)

Co, jak a proč si pamatujeme, se liší člověk od člověka, místo od místa a období od období. Způsob, jakým je minulost připomínána a jak je na ni vzpomínáno, slouží určitému účelu v současnosti. O samotném aktu vzpomínání se proto ve společnostech často diskutuje a někdy se o něm vedou i vášnivé spory.

Rozdělte třídu na stejné skupiny a rozdejte studentům materiál č. 6. Nechte je přečíst si citáty politiků a institucionální texty týkající se stého výročí 1. světové války v roce 2014 a odpovědět na následující otázky (tyto otázky jsou rovněž v uvedeném materiálu):

- Jak tato vyjádření spojují minulost se současností?
- Které ze čtyř vyjádření sděluje výrazně odlišnou myšlenku?
- V čem se účel tohoto sdělení liší od ostatních tří?

Uložte poté studentům, aby vymysleli dvě nebo více vět, které by vložili za každý citát jako přesvědčivé pokračování dané promluvy. Uspořádejte ve třídě diskusi, při níž se podělí o výsledky své práce.

Skupinová aktivita č. 3: Proč je ničení kulturního dědictví útokem na identitu? (max. 15 minut)

V materiálu č. 7 naleznete videoreportáže o ničení kulturního dědictví. Rozdělte třídu do přibližně stejně velkých skupin a každé skupině přiřadte jeden příklad. Požádejte je, aby v rámci svých skupin odpověděli na tyto otázky, jež jsou uvedeny i v materiálu, a aby se pak o své odpovědi při závěrečné diskusi podělili se zbytkem třídy a vzájemně je porovnali:

- Jaké mohou být úmysly lidí, kteří jsou za toto ničení odpovědní?
- Jaké jsou reakce lidí, kteří jsou jeho svědky?
- Co mohou ničené předměty a budovy symbolizovat či znamenat pro znesvářené skupiny?

Výuková aktivita č. 3: Vzpomínání, nebo zapomínání? (max. 20 minut)

V souvislosti s tragickými historickými událostmi, ať už je to genocida, válka nebo teroristický útok, často slyšíme, že „nikdy nesmíme zapomenout“. Vzpomínání na události však má velmi odlišný charakter v případě lidí, kteří tyto události osobně prožili, a v případě těch, které je znají jenom z vyprávění. Někteří z lidí, kteří utrpěli těžké fyzické, emocionální a psychické trauma, si musí prožité události aktivně připomínat, aby dali smysl tomu, co se stalo, a dokázali začít znovu. Jiní se naopak aktivně snaží zapomenout, aby své trauma překonali, a v některých případech se pokoušejí o

DŮM EVROPSKÝCH DĚJIN

usmíření mezi dříve znesvářenými skupinami.

Rozdejte studentům materiál č. 8 a jako skupinovou aktivitu si přečtete osobní zkušenosti dvou osob, které přežily masakr v Srebrenici v roce 1995 a genocidu ve Rwandě v roce 1994. Vybidněte studenty, aby hovořili o různých způsobech, jakými se tito lidé rozhodli připomínat si, co prožili, a o důvodech, které je k tomu vedou.

Ať už se samotní pamětníci rozhodnou vzpomínat na události tím či oním způsobem, je velmi důležité, aby si bolestnou minulost připomínali jejich potomci i celá společnost. Vyzvěte studenty, aby si prohlédli obrázek v materiálu 9 a pomozte jim zamyslet se nad významem tohoto předmětu, který je součástí stálé expozice Domu evropských dějin. Použijte k tomu následující otázky (tyto otázky jsou rovněž v uvedeném materiálu):

- Umělci, kteří vytvořili dílo Josefův kabát, přenesli Josefovy fotografie a písemné vzpomínky na oděv, o němž sami hovoří jako o „kabátu, který se stal biografickou mapou jakým záměrem to podle vás udělali?
- Josef byl jediným členem rodiny, kdo přežil holokaust proč bylo podle vašeho názoru pro jeho dceru a jejího manžela tak důležité zachránit a zachovat věci, které jej připomínaly?
- Umělci toto dílo vytvořili jako výstavní exponát proč by podle vás mělo osobní věc, která má silnou vazbu k minulosti jedné rodiny, vidět mnoho jiných lidí? Proč má podle vašeho názoru smysl zařadit toto dílo do expozice o evropských dějinách